

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

bakalářské prezenční studium
2009 ó 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jitka Pališková

Canisterapie u sluchově postižených

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Jarmila Klugerová, Ph.D.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Full-Time Studies
2009 - 2012

BACHELOR THESIS

Jitka Pali ková

Title

Canistherapy for people with hearing disabilities

Prague 2012

**The Bachelor Thesis Work Supervisor: PaedDr. Jarmila
Klugerová, Ph.D.**

Prohlášení

Prohláuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezentováním a zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 10.3.2012

Jméno autorky

Podkování

Chtěla bych podkovat své vedoucí bakalářské práce PaedDr. Jarmile Klugerové, Ph.D. za odborné vedení. Dále bych ráda podkovala Federaci rodičů a přátel sluchově postižených, konkrétně paní Mgr. Kristýn Klatovské za to, že mi umožnila sledovat canisterapeutické hodiny a poskytla mi odbornou radu. V neposlední řadě bych také ráda podkovala své mamince za její obětavé rady, pomoc a podporu.

Anotace

V bakalářské práci jsme se zaměřili na možnosti využití canisterapie u sluchově postižených, zejména pak její pozitivní působení na rozšíření slovní zásoby a motivaci klienta ke komunikaci a vzájemné spolupráci. Teoretická část práce se zabývá především úvodem do zooterapie, organizacemi zabývajícími se canisterapií, vhodnou veterinární péčí o canisterapeutického psa a využití canisterapie u specifických skupin sluchově postižených. V praktické části práce jsme se zaměřili na konkrétní případy za pomoci metody pozorování.

Klíčové pojmy

Canisterapie, klient, pes, pozorování, sluchové postižení, terapie, zooterapie

Annotation

The bachelor thesis deals with various use of canistherapy at people with hearing disabilities. The main focus is on positive impact on vocabulary enhancement and motivation of a client to communicate and cooperate. The theoretical part deals mostly with an introduction to animotherapy, organisations that focus on canistherapy, proper veterinary care of a canistherapeutcial dog and use of canistherapy at various groups of people with hearing disabilities. The practical part deals with particular cases by observational methods.

Key words

Animal assisted therapy, dog, hearing imapairment, observation, the client, therapy, zootherapy

OBSAH

ÚVOD.....	8
-----------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1. Zooterapieí ...	9
1. 1 Terminologie v zooterapiií	9
1. 2 Základní kritéria pro definici zooterapieí	9-10
1. 3 Definice typ zooterapie dle metodyí	10-11
1. 4 Léčebné využití zvířatí	11-12
1. 5 Mezinárodní organizace zastřešující zooterapii.	12
1. 6 Organizace zastřešující zooterapii v ČR	13
2. Canisterapieí	14
2. 1 Terminologie v canisterapiií	14
2. 2 Historie canisterapie	14-15
2. 3 Fyziologické efekty působení psa na člověka	15-17
2. 4 Psychologické efekty působení psa na člověka	17-19
2. 5 Výběr vhodného psa a veterinární péče	19-20
3. Canisterapeutické organizace ve světě a u nás	21
3. 1 Canisterapeutické organizace ve světě	21
3. 2 Canisterapeutické organizace u nás	22-23
4. Rozdělení sluchově postižených dle WHO	24
4. 1 Charakteristika sluchově postižených	25-26
4. 2 Canisterapie u sluchově postižených	26-27
4. 3 Canisterapie u dětí s kochleárním implantátem	27-28
4. 4 Canisterapie u klientů s kombinovaným postižením	28-29

PRAKTICKÁ ČÁST

5. Průzkum využití canisterapie u sluchově postižených	30
5. 1 Cíl a hypotézy průzkumu	30
5. 2 Charakteristika zkoumaného souboru	31
5. 3 Metody sběru dat	31
5. 4 Sběr a zpracování údajů	31-32
5. 5 Interpretace údajů	32-45
5. 6 Zhodnocení průzkumu	45

ZÁVĚR	46-47
-------	-------

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	48-50
SEZNAM OBRÁZKŮ	51
SEZNAM PŘÍLOH	52

ÚVOD

Téma bakalářské práce jsme si vybrali z důvodu zatím málo využívané canisterapie u sluchově postižených klientů. V práci bychom se rádi zaměřili na pozitivní působení canisterapie na psychiku klienta, jeho motivaci ke spolupráci, komunikaci a rozšíření slovní zásoby. Cílem práce by mělo být zhodnocení využití canisterapie u sluchově postižených a její působení na klienty. V práci vycházíme jifi ze známých poznatků v odborné literatuře, internetových zdrojů a odborné dokumentace. Jako hlavní metodu pro zkoumání používáme pozorování.

V první kapitole se zabýváme obecným pohledem na animoterapii, na její terminologii, základní dělení, mezinárodní a národní organizace.

V kapitole druhé blíffe specifikujeme oblast canisterapie. Seznámíme se s její terminologií a historií. Následuje pohled působení psa v oblasti psychiky a fyziologie člověka. Na závěr se seznámíme s výběrem vhodného psa a veterinární péčí, která by mu měla být poskytována.

Třetí kapitola se zaměřuje na canisterapeutické organizace, které působí u nás a ve světě.

čtvrtá kapitola nám spolu s praktickou částí objasňuje canisterapii u sluchově postižených klientů. Najdeme zde rozdělení a charakteristiku sluchově postižených, působení canisterapie u specifických typů sluchového postižení. Dále jsou zde uvedeny jednotlivé charakteristiky pozorovaných klientů a terapie, která u nich probíhala.

Závěrem se seznámíme s výsledky pozorování, které jsme prováděli a návrhem dalšího způsobu provádění terapie.

*š Pes má v život jediný cíl. Darovat své srdce.*¹

J. R. Ackerley

¹ *Miluji psy*. Bratislava: SLOVART, 2006. ISBN 8072097961.

1. Zooterapie

1.1. Terminologie v zooterapii

šZooterapie je lé ba za pomoci a podpory zví at, téflanimoterapie.õ²

Pojmem zooterapie tedy rozumíme pozitivní afl lé ebné p sobení zví ete na lov ka. A ufl jde o zlep–ení pam ti, motoriky nebo komunikace, je zde zví e vřdy v roli prost edníka, tzv. koterapeuta. Osoba, která rozhoduje zda, kdy a jak vyuffít p ítomnost zví ete ke zmírn ní lidského trápení, se nazývá zooterapeut.

Pojem zooterapie je velmi –iroký a je tak mofné, fle je za zooterapeuta pokládán jak u ítel biologie, jehofl fláci chovají pod jeho vedením hlodavce, tak chovatel, který chodí se svými psy uvol ovat k e e a t es u senior . Oba, se ale patrn shodnou na jediném- zví ata lidem skute n pomáhají a výsledky asto p esahují o ekávání.

1.2. Základní kritéria pro definici zooterapie

Freeman (2007) definuje zooterapii:

- dle zví ecího druhu: na hiporehabilitaci (k), canisterapii (pes), felinoterapii (ko ka)
- dle metody provád ní: na aktivity za pomoci zví at (AAA), terapii za pomoci zví at (AAT), vzd lávání za pomoci zví at (AAE), krizovou intervenci za pomoci zví at (AACR)
- dle formy: na náv-t vní program, jednorázový program, jednorázové aktivity, pobytový program, rezidentní program, zásah krizové intervence nebo jejich kombinace
- dle zp sobu práce ó samostatná práce, spolupráce
- dle po tu klient - individuální, skupinová

² KOHOUTEK, Rudolf. Pojem zooterapie. In: *ABZ slovník cizích slov* [online]. 2006 [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/zooterapie>

- dle klientely na základ : analýzy cílové skupiny (dle věku, pohlaví, diagnózy, vzdělání, vnímání role zvířete ve společnosti), analýzy zdravotního stavu (zdravý, dočasně nemocný, v rehabilitaci, zdravotně postižený, se specifickými poruchami, dlouhodobě nemocný), analýzy sociálních vazeb a dynamiky prostředí (uzavřené prostředí, rodinné prostředí, izolovaný, osamělý)
- dle techniky = konkrétní postupy při práci: aktivity zooterapie (- rozumí se například hry, cvičení, motivace ke komunikaci a interakci, polohování, úkoly péče o zvíře), pomůcky pro zooterapii (například vodítka, míčky, hračky, hračky s drobnostmi, pomůcky pro péči o zvíře apod.)

1.3. Definice typů zooterapie dle metody

Animal Assisted Activities („AAA“ „aktivity za pomoci zvířat“)- přirozený kontakt člověka a zvířete zaměřený na zlepšení kvality života klienta nebo přirozený rozvoj jeho sociálních dovedností. Cílem je například zlepšení komunikace, pohyblivosti, motivace, odbourávání stresu, uzavřenosti. Hlavním cílem je obecná aktivizace klienta. Typickými technikami jsou hlazení zvířete, hry, péče o zvíře, přirozené procvičování komunikace a paměti. (Freeman, 2007)

Animal Assisted Therapy („AAT“ „terapie za pomoci zvířat“)- cílený kontakt člověka a zvířete, zaměřený na zlepšení psychického nebo fyzického stavu klienta. Cíle jsou stanoveny individuálně tak, aby co nejvíce podporovaly klient v rozvoji. Hlavním cílem je podpora procesu léčby nebo rehabilitace. Typickými technikami jsou polohování, hry pro rozvoj motoriky a sociálních dovedností, hlazení a péče o zvíře, cílené zlepšení komunikace, orientace, paměti, emoční, kognitivních funkcí. (Freeman, 2007)

Animal Assisted Education („AAE“ „vzdělávání za pomoci zvířat“)- přirozený nebo cílený kontakt člověka a zvířete zaměřený na rozvíjení nebo zlepšení výchovy, vzdělávání nebo sociálních dovedností klienta. Cíle definuje pedagogický personál ve spolupráci se zooterapeutem. Hlavním cílem je přirozené zvýšení motivace k učení a osobnímu rozvoji. Typickými technikami jsou předávání informací zábavnou formou a

názornou ukázkou, využití zvířete jako prostředníka pro výuku, hry pro rozvoj motoriky, komunikace, motivace, péče o zvířete apod. (Freeman, 2007)

Animal Assisted Crisis Response („AACR“ – „krizová intervence za pomoci zvířat“) – prostřednictvím kontaktu zvířete a člověka, který se ocitl v krizovém prostředí, zaměřený na odbourávání stresu a celkové zlepšení psychického nebo i fyzického stavu klienta. Náplň činnosti ovlivňuje krizová situace – přírodní katastrofa, teroristický útok, kriminální útok apod. Hlavním cílem je podpora procesu stabilizace situace. Typickými technikami jsou psychologické metody, empatie, motivace ke komunikaci a interakci, hlazení, hry. (Freeman, 2007)

1.4. Léčebné využití zvířat

V minulosti se zdravím nejčastěji rozuměla nepřítomnost choroby. Světová zdravotnická organizace (WHO) však nyní definuje zdraví jako „celkový stav tělesné, duševní a sociální pohody“. Jde tedy o komplexní pojem. Ufň nejde pouze o to přefňt, ale fňt na co nejvyšší materiální – technické a duchovní úrovni. (Kulka, 2007)

V české výzkumy potvrzují, že nepřítomnost zvířat zlepšuje kolektivní psychickou atmosféru ve zdravotnických zařízeních, v ústavech sociální péče, v domovech dle chodců i v domácnostech. Nemocní lidé chovající zvířata mají nižší hladinu krevních tuků, cukru a nižší krevní tlak než lidé, kteří nechovají žádné zvířete, a také méně trpí depresemi. Chovaná zvířata mají totiž antidepresivní účinek, protože dokážou milovat člověka s naprostou nepředitranou láskou. Když vyzývají ke hře, vynucují si pozornost a zmírují tak psychické napětí a úzkost. V ústavech, kde se rozhodli pro chov zvířat a terapii prostřednictvím zvířat, klesá spotřeba antidepresiv, plnění doporučených, uklidňujících a omezujících prostředků. Přítomnost zvířat také zmírňuje potíže s adaptací na stres nově přichozích klientů. (Nerandfi, 2006)

V České republice je návratový program zpravidla organizován sdruženími, která se touto problematikou zabývají. Jde o smluvní vztahy mezi organizací a sdružením s jasně stanovenými pravidly. V písemné smlouvě musí být také zakotveno, že za zvířete vždy odpovídá jeho majitel, a že nesmí docházet k týrání zvířat ze strany klientů ani personálu ústavu. (Nerandfi, 2006)

Nejoblíbenější zvířata chovaná pro tyto účely jsou psi a kočky. Zatím nedoceni jsou králíci, morčata a drobní hlodavci včetně. Kontakt s těmito zvířaty mimo jiné zlepšuje sociální kontakty mezi ošetřujícími personálem a klienty. U nepohyblivých pacientů jsou vyvolávány ptáci v klecích nebo akvarijní rybky. (Nerandfi, 2006)

1.5. Mezinárodní organizace zastávající zooterapii

„International Association of Human-Animal Interaction Organization (IAHAIO) je Mezinárodní organizace sdružující společnosti zabývající se výzkumem vztahů mezi lidmi a zvířaty. IAHAIO sdružuje jednotlivé národní organizace pracující v oblasti výzkumu i praktické aplikace terapeutických programů se zvířaty, koordinuje jejich aktivity, usnadňuje výměnu nejnovějších poznatků a zkušeností mezi nimi, vypracovává mezinárodní standardy, zlepšuje informovanost laické i odborné veřejnosti o dané problematice a udílí ceny jednotlivcům i institucím za zvláštní přínos oboru. IAHAIO zároveň podporuje myšlenku harmonického soužití a odpovědného vztahu lidí k malým zvířatům.“³

Delta Society je hlavním zájmem mezinárodní nadace pro ochranu přírody a vztahy mezi zvířaty a lidmi je terapie pomocí zvířat. Delta Society byla založena v roce 1970 v USA a dnes je největší organizací v oblasti vztahů lidí ke zvířetům. Její současné programy zahrnují začleňování zvířat do života obecné populace jako podporu zdraví, nemocných lidí pro zlepšení léčby, i lidí s tělesným postižením pro zvýšení jejich nezávislosti. (Tichá, 2007)

European Society for Animal Assisted Therapy (ESAAT) - v překladu znamená Evropská asociace AAT. Organizace vznikla s cílem zastávat jednotlivé evropské národní organizace zabývající se zvířaty podporovanou terapií. Asociace si klade za cíl vytvořit a garantovat společné standardy v zooterapii, především v oblasti přípravy, atestací a udělování certifikátů canisterapeutickým týmům. Dalším cílem asociace je vytvoření nové profese na poli zvířaty podporované terapie, která bude mezinárodně uznávána. ESAAT vznikla na podzim roku 2004 v Rakousku. (Tichá, 2007)

³ *Zooterapie ve světle objektivních poznatků : canisterapie, hiporehabilitace, felinoterapie, další zvířecí druhy v zooterapii.* Miloš Velemínský. 2007. České Budějovice : DONA, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

1.6. Organizace zastávající zooterapii v ČR

Asociace zastávající odpovědného vztahu k malým zvířatům (AOVZ). Asociace byla založena v roce 1995 v Praze. Klade si za cíl podporovat odpovědný přístup k chovu malých zvířat v rodinách a různých zařízeních a vzdělávat širokou veřejnost. Za účelem komplexního pohledu na vztah člověk-zvíře sdružuje AOVZ přední odborníky z různých vědních disciplín. Asociace AOVZ je členem IAHAIO. (Tichá, 2007)

Canisterapeutická asociace (CTA). CTA byla založena roku 2003 v Brně a přerostla do roku 2007. Zastávající všechny organizace zabývající se canisterapií nebo jinými oblastmi zooterapie (vyjma hiporehabilitace) v ČR. Kromě canisterapie zde byla v počátku zastoupena felinoterapie. Součástí tvoří sekci dalších odvětví lamaterapie a zooterapie praktikovaná v zoologické zahradě. Cílem bylo především metodicky vést a sjednocovat organizace zabývající se canisterapií a prosazovat jejich cíle. Dále působit v oblasti propagace, osvětly, usilovat o uznání canisterapie jako podpůrné léčebné metody a vzdělávat pracovníky působící v canisterapii. CTA se velmi potýkala s nejednotnou terminologií, o jejíž definování se snažila nejen pro místní podmínky, ale v souladu s pojmy užívanými v jiných zemích světa. CTA byla jednou ze zakládajících organizací ESAAT. (Tichá, 2007)

Česká hiporehabilitační společnost (CHS). CHS byla založena v roce 1991. Funguje jako dobrovolné, nezávislé a nepolitické občanské sdružení, jehož smyslem je rehabilitace prostřednictvím koní, včetně psychoterapeutického přístupu, integrace a sportovního vyžití postižených. CHS sdružuje lékaře, fyzioterapeuty, pedagogy i jezdecké instruktory, všechny ty, kteří používají koně v lékařství, pedagogice a sportu. Cílem činnosti je prosazovat a udržovat odborné provádění metody, školit pracovníky, zajišťovat vydávání odborné literatury, sloužit jako informační databáze a zprostředkovat kontakt mezi jednotlivci. Dále navazovat kontakt s příslušnými odbornými organizacemi v oborech i na mezinárodní úrovni.⁴

⁴ *Chs.unas.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-09-21]. Česká hiporehabilitační společnost. Dostupné z WWW: <<http://chs.unas.cz/index.php?strana=spolecnost>>.

2. Canisterapie

2.1. Terminologie v canisterapii

ŠAutorem termínu canisterapie se v roce 1993 stala Jiřina Lacinová, která zároveň byla se sdrufením Filia pr kopníkem a osv tovým pracovníkem v tomto oboru. Termín canisterapie se skládá ze dvou slov: canis (latinsky pes) a terapie (lé ba, eckého p vodu).ö⁵

Pojmem canisterapie rozumíme lé ebné vyuffití psa, kdy pes pomáhá klientovi p i odbourávání úzkosti, pocitu osam ní, deprese, stresu, motivuje ho ke zvý-ení aktivity, rozvíjí jemnou motoriku a poskytuje mu pocit bezpe í a jistoty. (Mi ulková, Fejkusová, 2003)

Galajdová definuje canisterapii jako du-i hojící pocit, který v nás zanechává kontakt s milým a bezprost edním psem, pocit, fle n koho zajímáme a fle n kdo nás má rád a t -í se na nás. Je to pozitivní pocit, který má nejen psychické, ale i fyzické dopady. (Galajdová, 2011). Canisterapie m fle být také vyuffita k nácviku koncentrace, rozvoji sociálního cít ní, zlep-ení kvality flivota, snífení agresivity klienta. Canisterapie je provád ná formou skupinovou nebo individuální, kdy je pes vyuffíván jako koterapeut, je tedy prost edníkem a lov k terapeutem. (Eisertová,2007)

2.2. Historie canisterapie ó vývoj vztahu psa a lov ka

Pes jako pr vodce lov ka byl znám jifl v dávné historii. P edpokládá se, fle se jednalo o ocho eného vlka, který se zdrfloval v blízkosti lidských p íbytk . V pr b hu staletí a tisíciletí se vlk postupn vyvíjel a m nil k ífením a -lecht ním v psa. Pes i lov k m li z oboustranného souffití oboustranné výhody. Pes lov ku pomáhal jako ochránce, spole ník, tahal náklady a pomáhal p i lovu ko isti. lov k mu na oplátku poskytoval potravu a ochranu p ed siln j-ími nep áteli. Pes se tak postupn v lenil do b fného flivota lidské spole nosti. (Nerandfi , 2006) Jak uvádí Galajdová, jasným

⁵ EISERTOVÁ, Jaroslava, et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků : canisterapie, hiporehabilitace, felinoterapie, další zvířecí druhy v zooterapii*. České Budějovice : DONA, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

dle kazem je nález 12 tisíc let starého paleolitického hrobu na území severního Izraele, kde byly nalezeny kosterní pozstatky psa a lovkapohobného společenství, kdy pafle lovkapobjímala krk psa a ruka spočívala na jeho rameni, jako kdyby i po smrti chtěla zdraznit sílu vazby, která mezi nimi existovala za života. (Galajdová, 1999)

V historii byl pes velice uctíván. Egyptský boh smrti Anúbis byl zobrazován s lidským tělem a psím (někdy –akalí) hlavou. V Římě provázeli lovečtí psi bohyni lovu Dianu, boha obchodu Merkura a boha války Martu. Téměř u všech národů byl pes oblíbeným zvířetem, jenom která náboženství (islám) považují dodnes psa za nečistého. (Nerandfi, 2006)

Raný středověk chápe psa jako samozřejmě součástí života a pes se vyskytuje na tvrzích raně feudálních –lechty stejně jako v chalupách rolníků. (Galajdová, 1999)

Od konce 19.-20.století se lidé stále více soustřeďovali na vzhled psa a jeho cíleně využitelné vlastnosti. Tak se postupně vytvářela různá plemena a vznikaly plemenné knihy psů. (Nerandfi, 2006) Po první světové válce se v Německu rozmáhá výcvik psů pro vojáky, kteří přežili v bojích o zrak. V dalších evropských zemích byli psi používáni pro rehabilitaci válečných zraněných. V 70. letech americký psycholog Boris M. Levinson poprvé popsal využití psa v detské psychoterapii. (Galajdová, 1999) V roce 1982 pak stanovil poprvé zásady a metodiku canisterapie. (Nerandfi, 2006)

V 60. letech se canisterapie začala využívat ojedinelé na začátku 90. let minulého století, například v Ústavu sociální péče Kociánka v Brně nebo pro léčbu psychiatrických pacientů začátkem 90. let v Psychiatrické léčebně v Bohnicích v Praze. V roce 2003 pak byla založena česká canisterapeutická asociace (Nerandfi, 2006), která ale bohužel roku 2007 zanikla.

2.3. Fyziologické efekty působení psa na lovkap

ŠV chování a reakcích lovkap a zvířete lze vysledovat jak shodu (například rituály pozdravení) tak rozdíly. Mezi zvířaty a lidmi vládne hluboká spojitost. Podle Olbricha

zcela otevřeně rozumí lidé i psi a psi i člověka natolik, že mohou vzájemně vstupovat do vztahu. Bauer toto nazývá jako „porozumění beze slov“.⁶

Psi při terapii plní řadu různých rolí. Kromě motivace, v ordinaci zmírují strach z medicínského prostředí a procedur, snižují sociální izolaci a vnášejí prvek opravdovosti, nebo se chovají přirozeně a bezprostředně, což dít citlivě vnímá. (Růžička, 2011) Tichá (2007) zmiňuje pedopsychiatra Levinsona, který formuloval hypotézu, že zvířata sice nemohou vyléčit člověka, ale působí jako sociální katalyzátor, který zahájí a podporuje sociální kontakty člověka. Levinson také zjistil, že přítomnost psa při terapii pomáhá vybudovat důvěru, usnadňuje navázání komunikace s okolím a urychluje terapeutický proces.

Galajdová (1999) uvádí, že každodenní tělesný pohyb se psem a citový vztah ke zvířeti působí u člověka jako tělesný i duševní ochranný faktor. V souvislosti s předcházením srdečně-cévním onemocněním, jako je srdeční infarkt nebo ateroskleróza, považuje 56% dotázaných odborníků za rozumné chovat psa. 79% z nich tvrdí, že rázný krok při procházkách se psem přispívá podstatnou měrou k udržení zdraví člověka. Výzkumy ukazují, že osoby chodící často psy, trpí méně srdečním infarktem. Při hlazení psa klesá krevní tlak, posiluje se imunita, člověk lépe překonává stresové situace a má větší chuť do života. Vědci zjistili, že vlastnictví domácího zvířete dokáže prodloužit život člověka až o 15%. Na univerzitě v Pretorii bylo zjištěno, že při interakci člověk-pes se v krvi člověka statisticky významně zvyšují hladiny kyseliny fenylethylaminové- katabolitu fenyletylaminu, endorfinů a dopaminu. Pokud se člověk mazlil se svým vlastním zvířetem, stoupl také prolaktin. Fenyletylamin je chemická sloučenina, která zaplavuje lidský organismus v době zamilovanosti- způsobuje zvýšení aktivity a dobrou náladu. Totéž v podstatě platí o endorfinech, které se významně podílí na zvládnutí stresu a dobré náladě.

Jak uvádí Tichá (2007) celkové uvolnění při přímém kontaktu se psem vede k uvolnění svalstva, uvolněné interakci, hlubokému dýchání. Zvířata také podporovat chuť k jídlu, redukci nadváhy nebo uflívání alkoholu a nikotinu. Pozitivní

⁶ TICHÁ, V. *ra. Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. české vydání: Budějovice: DONA, 2007, s.192. ISBN 978-80-7322-109-6.

efekt canisterapie je zaznamenáván v redukci dávkování medikace analgetik, anxiolytik, antidepresiv a antihypertenziv.

2.4. Psychologické efekty p sobení psa na lov ka

Pokud vedeme canisterapii cílen , m fle vyvolat celou adu pozitivních ú ink - udržuje dobrou psychickou kondici, odvádí pozornost od vlastních obtíží, nabízí odreagování od problém v-edního flivota, p irozeným zp sobem napomáhá k procvi ování t lesných a sociálních dovedností, nabízí psychosociální podporu. Dlouhodobý kontakt p iná-í také v t-í chu do flivota. Kontakt se psem redukuje pocit osam ní, samoty a izolace, podporuje motivaci klienta a zlep-uje jeho aktivní pozitivní p ístup k lé b . Pes díky své bezprost ednosti stimuluje lov ka k dobré nálad , uvoln ní, nabízí emocionální podporu. (Tichá, 2007)

Freeman (2008) zmi uje n meckou studii, kde filmovali dv skupiny d tí. Jedna skupina si hrála s hra kami, druhá se psem. Z videozáznam se pak po ítalo kolikrát se dít za hodinu usmálo. Je samoz ejmé, fle dít se usmívalo mnohem více p i h e se psem, nefl s hra kami. Cofl dokazuje pozitivní vliv p sobení psa na d tskou psychiku.

D tí posuzují psa jako tvora podobného lov ku, berou ho jako kamaráda pro hry i ml enlivého d v rníka, kterému sd lují své tajnosti. Pes je v rodin vřdy po ruce, má vřdy as, není náhrafkou rodi , ale jejich dopl kem. Pes rozvíjí u dít te p edstavivost a fantazii, která je velmi d leflitá do dal-ích let flivota dít te. Podstatnou m rou pes p íspívá k psychické rovnováze d tí i k e-ení konflikt , protofle má as je vyslechnout, nekritizuje, neposmívá se a je ml enlivý. P i h e dít te se psem dít p ebírá nové perspektivy a role a vzniká tak jistá pravd podobnost, fle díky h e se psem m fle dít opustit sv j egocentrismus, cofl je d leflitý krok na cest ke schopnosti komunikovat. (Tichá, 2007)

Pes u í dít sociálnímu chování. K jeho fl projev m pat í p íchylnost, soucit, ohleduplnost, trp livost, respektování druhé bytosti, komunikace s jinou bytostí- slovní i mimoslovní. (Galajdová, 1999)

„Messent a Serpell p vodn popsalí sociáln facilita ní úlohu zví at jako chování, p i kterém mohou zví ata zlep-ít úrove kontakt a komunikace mezi lidmi. V takových p ípadech zví ata fungují jako spou-í cí mechanismy vedoucí k napln ní sociálních pot eb lidí.õ⁷

Jak uvádí Tichá (2007) vlastnictví psa velmi pozitivn p sobí jako faktor, který snižuje rizika vznikající v souvislosti se v-ědním dnem, postifením, nemocí, nedostate nou funkcí rodiny, řivotní krizí apod. Zví ata umofl ují zaplnit volný as, umoflnit pozitivní emo ní profitky a naplnit touhu lov ka po partnerství. Nejd leflit j-ím p edpokladem pro canisterapii ale je, fle klient nemá strach ze ps .

Strach ze ps je situací, kdy se jedinec bojí kontaktu se psem. Strach m fle dojít afl do fáze kynofobie, p i které se jedinec m fle za ít bát i kdyfl usly-í pouhý psí -t kot, p i emfl strach m fle nabývat obrovských rozm r . Touto fobií mohou být postifeni d ti i dosp lí. U sluchov postifěných m fle jít o problém, kdy nesly-ící lov k nedokáfle správn vyhodnotit zvukové signály psa jako je nap . vr ení.

šPsi mají obrovské spektrum r zn stup ovaného vyhrořlování a systém, jak e-ít konflikty, a tak i p esto, fle to pro lov ka vypadá d siv , výsledkem je jen minimální po-kození napadeného. Takfle zásadním prvkem st etu kultur lidí a ps je odli-ný zp sob vnímání toho, co p edstavuje hrozbu.õ⁸

Vznik strachu ze ps m fle pramenit také z opakovaných d sivých mediálních zpráv. Lidé pak nabývají p esv d ení, fle ulice je plná nebezpe ných psovitých -elem a sv j strach p ená-í na své d ti. (Paceltová, 2012)

šHysterie p i pohledu na psa bez náhubku je u mnohých ob an spole enský postoj, jímfl vyjad ují sílu svého charakteru a hloubku rodi ovské lásky. Na canisterapeutických náv-ách mívá velký strach ze ps p iblířn jeden klient ze t iceti. P i odbourávání strachu ze ps pomocí canisterapie se postupuje velmi pozvolna,

⁷ ODENDAAL, Johannes . *Zvířata a naše mentální zdraví : Proč, co a jak*. Praha : Brázda s.r.o., 2007. s.127 s. ISBN 978-80-209-0356-3.

⁸ DONALDSONOVÁ, Jean. *Lidé a psi: St et kultur. Revoluce v chápání vztah mezi lidmi a psy*. Praha: PLOT, 2011, s.28,s.64. ISBN 978-80-7428-064-1.

*proces trvá týdny, než kdy i m síce. ... as je p ímo závislý na tom, jak rychle je pro klienta p íjemné postupovat.*⁹

V po átku d íti dobře p ekonávají strach pomocí plyšové hra ky. Klient se musí p í canisterapii v ídy cítit bezpečně. Za ínáme tím, fle klient pozoruje skupinu z dálky. Dále klienta zapojujeme do d ní tím, fle ho vtáhneme do diskuze. Následují kolektivní aktivity, kdy pes jen prochází v ur íté vzdálenosti kolem klienta. Po ur ítém áse, kdy klient nabývá jistoty a chová se klidně, p ístoupíme ke společnému hlazení psa v ídy dále od hlavy na zadní ásti t la. Následně krmíme pamlsky, které nejd íve m fleme podávat zprostředkovan ě pes terapeuta, poté je rozmístíme na zem kolem klienta. Klienta do ní eho nenutíme a necháme ho, aby si sám ur íl, kdy bude chtít psa nakrmit z ruky. Tímto nenásilným zp ůsobem lze dojít k postupnému odbourání strachu ze ps ů. (Paceltová, 2012)

2.5. Výběr vhodného psa a veterinární pé e

Každý pes má svoji individuální povahu, kterou nejde poznat hned od ůt n te. Na psovi stejně jako na dít ěti hned nepoznáme, co z ní j e ps n vyroste. (Galajdová, 2011)

Canisterapie je založena na vrozených povahových vlastnostech psa, stejně jako na jeho výchově a socializaci. Predispozici ke canisterapii u n kterých plemen jde pouze p edpokládat. Zásadní je výchova majitelem, který m fle vlastnosti a schopnosti svého psa velkou m rou kladně i záporn ě ovlivnit. Odborníci se shodně domnívají, fle nelze jednozna ně rozhodnout o prioritní vhodnosti plemene pro canisterapii. K rozhodujícím faktor m výběru vhodného psa nepat í, zda jde o psa s pr kazem p vodou, u kterého je ur ítý p edpoklad povahových vlastností pro p íslušné plemeno typických, nebo jde-li o psa neistokrevného, tzv. vo í-ka. Za rozhodující se dají považovat p edevším povahové a charakterové vlastnosti psa, jeho zdraví a vzhled. (Eisertová, 2007)

š Problém tedy není v plemeni psa, ale v jeho zkušenostech. Proto se na canisterapii nedoporu ují psi, kte í byli v minulosti týraní, nebo psi z útulk ů, kde se neví, co v e mohli zažít. Canisterapeutický pes by m l být bytový, nebo mít alespo do

⁹ PACELTOVÁ, Lucie. Canisterapie: Strach ze ps ů. Sv ět ps ů. 2012(.1), s.36-37.

domu astý p ístup. P ivykne tím jemným zp sob m a nebude se chovat v místnostech plných r zných p kných a k ehkých v cí jako neotesaný neandrtálec.õ¹⁰

š Pes své dovednosti prokazuje p i speciálních zkou-kách, které v R po ádá ada organizací. P i nich se testuje povaha psa a jeho vhodnost pro canisterapii. K dovednostem canisterapeutického psa pat í pln ní povel základní poslu-nosti, aportování p edm t a jiné hry, trp livost p i dotyku, setrvání v pozici, jemné brání pamlsk . P i zkou-kách se také nacvi ují r zné situace, se kterými se lze v za ízeních setkat, jako nap íklad hluk, neobvyklé chování klient nebo invalidní vozík. Pro canisterapii se nehodí psi, kte í se projevují agresivn nebo nemají p irozený zájem o kontakt s lidmi. Jelikoř povaha psa se m fle vlivem stresujícího zářtíku zm nit, mají zkou-ky platnost rok a poté se musí znovu opakovat.õ¹¹

Jelikoř d ti baví, kdyřl mohou dávat psovi pi-kot nebo jiné pamlsky z dlan , je nutné, aby si pes um l brát pamlsky jemn . Se psem bychom m li provád t nácvik této innosti nejlépe jifl do -t n te. M l by v d t, fle pokud je mu pamlsek jednou nabízen, nemusí po n m ch apat, protofle ho vřlly dostane. Proto je neřádoucí dlouhodobé drářd ní psa pamlskem.

Sebelep-í p íprava psa, sebelep-í metodika p edvřchovy a vřcviku canisterapeutického psa nikdy nep inese pořádovaný efekt, pokud nebude do vřcviku za azeno zví e s odpovídajícími behaviorálními p edpoklady, na jejichřl základ lze dosáhnout cíl zoorehabilitace. (Novotný, Svobodová, Bláha, 2008)

Veterinární léka by m l pravideln dohlřfet na zdravotní stav psa. Samoz ejmostí je pravidelné o kování a od ervení. Majitel by s ním m l konzultovat návrat psa k innosti nap . po prod lané nemoci.

Pro welfare psa je d leřtí pravidelný pohyb, dostate né množství spánku a kvalitní krmivo, které mu zajistí v-echny pot ebné slořlky stravy.

¹⁰ PACELTOVÁ, Lucie. Vřchova psa : Canisterapie- nejen o psí vlídnosti. *Svřt psř*. 2011, ř.2, s. 52-53.

¹¹ MAKOVCOVÁ, Kristřna. Psí láska pomáhá. *Psí kusy*. 2008, ř.7, s. 39-41.

3. Canisterapeutické organizace ve světě a u nás

3.1. Canisterapeutické organizace ve světě

Zastřeující organizaci zabývající se vzájemnými vztahy lidí a zvířat zajišťuje mezinárodní asociace IAHAIO (International Association of Human-Animal Interaction Organization) založená roku 1990 ve Washingtonu. (www.Iahaio.org)

Další organizací, jejímiž pravidly se canisterapie ve světě a částečně i u nás řídí, je Delta society se sídlem v USA. (www.deltasociety.org)

Organizací v Evropě pro obor canisterapie je pak ESAAT (European Society for Animal Assisted Therapy). (www.esaat.org)¹²

„Jedna z mála organizací na světě, která zajišťuje canisterapii přímo v nemocnicích je Children in Hospital and Animal Therapy Association (C.H.A.T.A.). Ve Velké Británii je organizace C.H.A.T.A. (v příkladu dříve v nemocnicích a terapie pomocí zvířat) velmi populární. Speciálně vycvičená zvířata smíjí docházet v doprovodu svého majitele (který musí být pro-kolen a musí mít vzdělání z oboru medicíny, psychologie nebo pedagogiky) do nemocnic, dokonce i na jednotky intenzivní péče a rozveselovat tak nemocné děti. Sandra Stone zakladatelka a prezidentka organizace C.H.A.T.A. vede již 13 let program zooterapie v nemocnici Great Ormond Street pro nemocné děti v Londýně. Protože začala tento projekt jako pilotní, byla nemocnice zpočátku skeptická.“¹³ Sandra Stone však začala shromažďovat výsledky své práce a nyní tento projekt monitoruje několik lékařů a psychologů.¹⁴

¹² [Pespritelcloveka.cz](http://www.pespritelcloveka.cz) [online]. 09.09.2009 [cit. 2011-11-12]. Canisterapie. Dostupné z WWW: <<http://www.pespritelcloveka.cz/kategorie.aspx/vyvik-a-sport/clanek/Canisterapie>>.

¹³ ECKSCHLAGEROVÁ, K.; VÍTOVÁ, J.; KOUTECKÝ, Josef. *Linkos.cz* [online]. 26.05.2004 [cit. 2011-11-12]. Databáze tuzemských onkologických konferenčních abstrakt. Dostupné z WWW: <<http://www.linkos.cz/po-kongresu/databaze-tuzemskych-onkologickych-konferencnich-abstrakt/abstrakta/cislo/291/>>

¹⁴ ECKSCHLAGEROVÁ, K.; VÍTOVÁ, J.; KOUTECKÝ, Josef. *Linkos.cz* [online]. 26.05.2004 [cit. 2011-11-12]. Databáze tuzemských onkologických konferenčních abstrakt. Dostupné z WWW: <<http://www.linkos.cz/po-kongresu/databaze-tuzemskych-onkologickych-konferencnich-abstrakt/abstrakta/cislo/291/>>.

3.2. Canisterapeutické organizace u nás

Canisterapie u nás je zprostředkována množstvím organizací. Zde jsou uvedeny alespoň některé z nich:

Anitera o.p.s. zprostředkovává a zajišťuje animoterapeutické služby jak pro zařízení, tak individuálně pro klienty. Poskytují canisterapii ve více než 60 zdravotnických, sociálních nebo vzdělávacích zařízeních po celé republice. Dále se zaměřují na vzdělávání v oblasti animoterapie v rámci kurzů a vzdělávacích akcí a informační a osvětovou činnost.¹⁵

Pomocné tlapy o.p.s. je známa především výcvikem asistenčních psů, ale od roku 2001 poskytuje také canisterapeutické služby po celé republice. Dobrovolníci odborní terapeuté vedou psy na "návtvy" do domovů dle chodců, dle tělesných domovů, sanatorií a hospiců, ústavů pro tělesně nebo mentálně postižené a do jiných podobných zařízení.¹⁶

Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík o.s. se zabývá výcvikem psů a výukou trenérů canisterapeutických psů a především praktikováním odborné canisterapie. Sdružení je členem ESAAT. Cílem je také provádění edukační, poradenské činnosti a poskytování odborných informací. Usilují o podporu integračních tendencí ve společnosti a zavedení canisterapie jako profesionální terapie.¹⁷

Podané ruce o.s. - tato organizace vznikla v roce 2000 za účelem použití psů ke canisterapii, podpory integrace handicapovaných lidí a podpory vyuffívání psů ke kompenzaci postižení lidí fyzicky, mentálně nebo sociálně handicapovaných. Vzorový zkušební řád organizace viz. příloha A.¹⁸

¹⁵ *Animoterapie.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-11-13]. Naše činnost. Dostupné z WWW: <<http://www.animoterapie.cz/nase-cinnost.htm>>.

¹⁶ *Canisterapie.cz* [online]. 2009-2011 [cit. 2011-11-13]. Pomocné tlapy- canisterapie. Dostupné z WWW: <<http://www.canisterapie.cz/cz/>>.

¹⁷ STANÍKOVÁ, Bc. Anna. *Canisterapie.org* [online]. 2010 [cit. 2011-11-13]. Kdo jsme. Dostupné z WWW: <<http://www.canisterapie.org/c-39-organizace-a-struktura.html>>.

¹⁸ HORÁKOVÁ, Hedvika. O nás: Canisterapie. *Canisterapie* [online]. 2008 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.info/o-nas/>

Cantes o.s.- svaz byl založen roku 2002. První canisterapie byla uskutečnena ve speciální škole v Poličce. Leni Cantes navštěvují kojenecké ústavy, zařízení pro děti a mládež, školy, ústavy, stacionáře, nemocnice, zařízení pro seniory.¹⁹

¹⁹ TAUER, Zdeněk. CANTES o.s. - skupina Polička. *Cantes o.s.* [online]. 2011 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.cantes.cz/onas.html>

4. Rozdělení sluchově postižených dle WHO

V tabulce je uvedeno aktuální označení podle WHO:

Tabulka stupňů sluchové poruchy		
Stupeň sluchové poruchy	Odpovídající audiometrické ISO hodnoty: (pro průměrné frekvence 500, 1000, 2000, 4000 Hz)	Projevy
0 žádná porucha	25 dB nebo lepší (lepší ucho)	žádné nebo velmi lehké problémy se sluchem. Schopnost slyšet a být slyšet.
1 Lehká porucha	26- 40 dB (lepší ucho)	Schopnost slyšet a opakovat slova, která jsou mluvena normálním hlasem z 1 metru.
2 Střední porucha	41- 60 dB (lepší ucho)	Schopnost slyšet a opakovat slova, která jsou mluvena hlasitou řečí z 1 metru.
3 Těžká porucha	61- 80 dB (lepší ucho)	Schopnost slyšet nějaká slova, když jsou k dispozici do lepšího ucha.
4 Velmi těžká porucha, včetně hluchoty	81 dB a více (lepší ucho)	Neschopnost slyšet a porozumět dokonce hlasu, který je k dispozici.
Omezující sluchová porucha:		Dospělí: 41 dB a více (lepší ucho) Děti do 15 let včetně: 31 dB a více (lepší ucho)

20

²⁰ ŠEDIVÁ, Zoja. *Psychologie sluchově postižených ve školní praxi*. Vyd.1. Praha : Septima , spol. s.r.o., 2006. 7 s. ISBN 80-7216-232-2.

4.1. Charakteristika sluchov postížených

šPorucha sluchu je takové postížení sluchové funkce, které je p echodného charakteru a kvalita sluchu se m fle vrátit po vhodné intervenci k normálním hodnotám. Vada sluchu je trvalé postížení bez možnosti úplné nápravy.õ²¹ Dle Houdkové poruchy sluchu d líme na dva základní druhy: periferní a centrální. Periferní nedoslýchavost se dále d lí na p evodní nedoslýchavost (r zné p ekáfky znemofl ující p evod zvukových vln) a percep ní nedoslýchavost (poru-ena funkce vnit ního ucha, sluchového nervu, mozkové k ry). P í iny vada a poruch sluchu jsou: získaná vada sluchu nebo vada sluchu zp sobená vlivy prost edí (infekce matky v t hotenství, toxické látky, meningitida u dít te aj.), d di né nebo genetické p í iny, nezji-t né p í iny. (Houdková, 2005)

První slova dít te jsou o ekávána a oslavována celou rodinou, pokud tomu tak není, je u dít te asto diagnostikovaná sluchová vada. Zdravý vývoj sluchu dít te je velmi d leflitý pro socializaci a optimální vývoj e i. Rozvoj e i je pak velmi d leflitý pro rozvoj verbálního my-lení, abstraktního my-lení a kognitivních funkcí. (Houdková, 2005). Rou ková (2006) uvádí, fle sluchov postížení jedinci mohou rozvinout své jazykové schopnosti pouze pomocí intenzivní pé e. Ke komunikaci m fleme pouffvat dva základní metodické p ístupy: metodu orální a metodu bilingvální. Orální metoda je zaloflena na odezírání. Jak uvádí Janotová (1999) d leflitými podmínkami pro schopnost dobrého odezírání jsou: stav zraku, vzdálenost p i odezírání (0,5-4m), e mluvící osoby, nonverbální komunikace (mimika, gestikulace). *šMetoda bilingvální neboli dvojjazy ná je zaloflena na vyuffívání znakového jazyka. Dít se u í nejd íve znakový jazyk a jako druhý jazyk pak p istupuje e-tina.õ²²*

Hlavní zásady komunikace se sluchov postíženými jsou: navázat s klientem kontakt dotykem, hovo it pomalu a z eteln , zajistit zrakový kontakt, nevzdalovat se od nedoslýchavých osob p íli-daleko, obli ej mluvící osoby by m l být dob e osv tlen, mluvící osoba by se m la ujistit, fle jí klient dob e rozum l a m la by podporovat

²¹ HOUDKOVÁ, Zuzana. *Sluchové postižení u d tí- komplexní pé e*. Praha: TRITON, 2005, s.18. ISBN 80-7254-623-6.

²² ROU KOVÁ, Jarmila. *Cvi ení a hry pro d tí se slychovým postižením*. 1. Praha: Portál, 2006, s.17. ISBN 80-7367-158-1.

sluchov postíženého klienta k vyuffívání v-ech dostupných kompenza níh pom cek. Velmi d leffitá je také schopnost vcítit se do situace sluchov postíženého.²³

4.2. Canisterapie u sluchov postížených

U sluchov postížených klient m fle docházet k sociální izolaci zp sobené hluchotou, kterou pes jako canisterapeut m fle velmi jednodu-e zmírnit, jelikofl je jakýmsi prost edníkem mezi zdravým lov kem a klientem. Dal-ím aspektem, kdy m fle role psa pomáhat, je p i nácviku e i u klient s leh ím sluchovým postížením. Jak uvádí Samohejlová (2007) e je velmi významným prost edkem lidského dorozumívání a je také nástrojem lidského my-lení. e je závislá na stavu sluchového vnímání. Sluchov postížený tak má p i osvojování sociální role velmi ztíflenou situaci. U d tí je proto velmi d leffitá v asná diagnostika a ur ení velikosti sluchové ztráty nejpozd ji do 6.m síce v ku.

š Pro zdárný rozvoj komunikace sluchov postíženého dít te je d leffité zvládat hrubou a jemnou motoriku. ²⁴ V rámci rozvoje jemné a hrubé motoriky je moflné d lat se psem mnoflství cvik a her. Od nasazování obojku, p ipínání vodítka, afl po vod ní psa na vodítku, podávání pamlsk atd. Tyto innosti jsou pro d tí velmi náro né, protofle musí zvládnout souhru pohyb a promy-len je plánovat.

Pes p sobí jako výborný motiva ní prvek, obzvlá-t pro d tí, které jsou pasivní a nejeví aktivní zájem o kontakt s okolím. Z po átku m fle pes vzbuzovat u n kterých d tí strach a obavy, které ale postupn mizí a pes se stává rovnocenným partnerem. Dít za ne ásto velmi rychle spolupracovat a pes se pro n j stává jeho kamarádem, na kterého se t í. (Samohejlová, 2007)

U neklidných hyperaktivních d tí dochází p i kontaktu se psem ke zklidn ní. Úsp -né navázání o ního kontaktu je dal-ím velmi d leffitým faktorem pro úsp -nou komunikaci. Sluchov postížené dít p i komunikaci p irozen odezírá a má tak problém s udrfiením o ního kontaktu, proto by se m la tato innost cílen cvít. Pes

²³ Hlavní zásady pro komunikaci se sluchov postiženými lidmi. Svaz neslyčících a nedoslýchavých v R [online]. 2009 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.snnr.cz/index.php?id=43>

²⁴ SAMOHEJLOVÁ, Marie. *Zooterapie ve sv tle objektivních poznatk* . 1. eské Bud jovice: Dona, 2007, s.166. ISBN 978-80-7322-109-6.

díky svým výborným pozorovacím schopnostem pozná, kdo o něj jeví zájem a nabízí tak dítě tu vzbu. (Samohejlová, 2007)

U sluchově postižených dětí často využíváme pro navázání komunikace dotyk, například poklepání na rameno atd. Časté používání dotyku je ale dítě nepříjemné, vadí mu, začíná se jím vyhýbat a může reagovat velmi agresivně. V této situaci lze velmi dobře využít psa. Pes může položit svoji tlapku na dítě a na oplátku dítě může pohladit psa. Příímý kontakt je občas nutný například v logopedické péči o vyvozování některých hlásek, a proto je tu využití psa nenahraditelné. Velmi dobré výsledky jsou také při vyvozování hlasu u dítěte, protože dítě chce psa povolat, hrát si s ním a zvířena například zavolání aktivně reaguje. Mimo jiné je možné využít i vibrace psího těla na těle dítěte. Děti je mohou ohmatat a porovnávat s vibracemi na svém vlastním těle. Zároveň dítě cítí teplý dech zvířete a hmatem vnímá pohyby hrudníku- díky tomu se učí vnímat svůj vlastní dech, umět ho zadržet, zrychlit nebo zkrátit. Tímto cvičením přecházíme nesprávným návykem přerušování výdechu uprostřed slova. Při cvičení dechu je delší srst psa vhodná také k rozfoukávání. (Samohejlová, 2007)

U dětí používajících ke komunikaci s okolím znakovou řeč pes funguje jako motivace pro rozšíření slovní zásoby. Děti získávají nové informace ze světa zvířat, umí je pojmenovat, získávají kladný vztah k přírodě. (Samohejlová, 2007)

4.3. Canisterapie u dětí s kochleárním implantátem

Pes je zde výbornou pomocí pro sluchová cvičení. U dětí s kochleárním implantátem je potřeba zvládnout podmínkou reakci na zvuk. Cvičení jako vyhledávání psa podle útoku- kde se ukrývá- bývá u dětí velmi oblíbené. Při canisterapii prováděné v uzavřené místnosti je útok psa sluchově dostupný i pro děti se zbytky sluchu. Pro děti jsou tyto zážitky nenahraditelné, pomáhají odbourání úzkosti, stresu a strachu. (Samohejlová, 2007)

ŠP i nastavování kochleárního implantátu pot ebuje dít rozum t poj m- málo-
moc- nic. Pes má p ed sebou misku s vodou. Je plná. Vody je moc. Kdyfl ji vypije, vody
je málo nebo nic. ō²⁵

Nejv t-í význam má vyufflit canisterapie p i roz-i ování slovní zásoby. Na psím
t le ukazujeme a pojmenováváme jeho ásti- to samé pak na t le dít te. Toto cvi ení
sloufí mimo jiné také k orientaci na vlastním t le. Jako dal-í pom cky je mofné vyufflit
psí pot eby- vodítko, obojek, miska, pamlsky, psí hra ka, psí pelí-ek. Pokládáme dít ti
otázky: Kde pejsek spí? Jakou má jeho pelí-ek barvu? Je m kký nebo tvrdý? Co má
pejsek na krku? Ví-, jak se poufívá u pejska vodítko a obojek? atd.

Místem setkání m fle být jak -kolka, tak jiná vhodná místnost, která by se, ale
v pr b hu terapie nem la m nit.

4.4. Canisterapie u klienta s kombinovaným postiflením

Jedná se o klienty asto st flkou afl hlubokou mentální retardací, která je
kombinovaná s r zným stupn m t lesného postiflení. Tito klienti nejsou schopni
navenek verbalizovat svoje pocity. Pes má zde funkci zprost edkovatele kontakt a
zdroje stimul . Dokáfle navodit u klienta pocit bezpe í, souzn ní a harmonie. Klient pak
dokáfle lépe navazovat kontakt s okolím a lépe vnímá ostatní stimuly. Pomocí
somatických podn t m fleme u klienta docílit pozitivní zku-enost s vlastním t lem.
Nejlépe zde vyufflijeme:

- polohování se psem ó klient vnímá ohrani ení svého t la, uv dom ní si
jednotlivých ástí t la
- dotýkání se psa- hlazení jednotlivých ástí psího t la,
- rozvoj hmatové percepce ó r zné vjemy- r zná srst, teplo, jazyk, dech psa
- „pogranulování- pokládání granulí na r zné ásti t la- op t si dít uv domuje
své t lo (stimuly jsou dech, povrch jazyka, mokrý umák, atd.)

²⁵ SAMOHEJLOVÁ, Marie. *Zooterapie ve sv tle objektivních poznatk* . 1. eské
Bud jovice: Dona, 2007, s.167. ISBN 978-80-7322-109-6.

Před prvním kontaktem by mělo vždy dojít ke konzultaci s rodiči dítěte. Je třeba postupovat opatrně a pozvolna, jelikož dotek je významným prvkem komunikace. (Benešová, 2007)

Štěpán: Věchny tyto podněty působí na děti natolik emocionálně pozitivně, že se daří v těchto probouzet základy neverbálních aktivit - v tichou jsou to neartikulované projevy s mnohými hlasovými zátyky. Ty jsou tou nejlepší základnou pro rozvoj řečových dovedností. To není jen fyzickou v cí, ale je to způsob existence člověka. Být tlem má za následek, že při každém tělesném dotyku cítím a dotýkám se také člověka.²⁶

²⁶ BENEŠOVÁ, Michaela. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. české Budějovice: Dona, 2007, s.176. ISBN 978-80-7322-109-6.

5. Průzkum vyžití canisterapie u sluchově postižených

5.1. Cíl a hypotézy průzkumu

Jako cíl této bakalářské práce jsme si vytyčili průzkum v oblasti pozitivního působení canisterapie u sluchově postižených v oblasti rozšíření slovní zásoby, motivace ke komunikaci a vzájemné spolupráci.

Stanovené hypotézy:

H1: Canisterapie má kladný vliv na motivaci klienta ke spolupráci.

Otázky:

Tráví se klient na canisterapeutickou hodinu?

Dokáže klient díky canisterapii lépe navázat kontakt s terapeutem?

Má canisterapie kladný vliv na náladu klienta?

Získává klient díky canisterapii nové přátele, kamarády?

H2: Canisterapie u sluchově postižených zvyšuje slovní zásobu.

Otázky:

Musí klient při canisterapii používat znakovou řeč nebo orální řeč?

Učí se klient při canisterapii novým slovům?

Dokáže klient tato slova dále použít?

Rozvíjí canisterapie u klienta chuť mluvit?

H3: Canisterapie má kladný vliv na motivaci klienta ke komunikaci.

Otázky:

Motivuje canisterapie klienta k používání mluvené řeči?

Motivuje přítomnost psa klienta k procvičování jemné motoriky, která je důležitá pro znakovou řeč?

Je klient motivován k používání znakové řeči?

Motivuje canisterapie klienta k navazování slovních kontaktů?

Vzhledem k malému vzorku zkoumané části populace nemohou být tato data generalizována.

5.2. Charakteristika zkoumaného souboru

Zkoumaný soubor tvořily děti, které navštíví bilingvální mateřskou školu Pipan. MTM byla založena v roce 1996 občanským sdružením Federace rodičů a přátel sluchově postižených. Mateřskou školu navštíví děti neslyšící, nedoslýchavé, děti s kochleárním implantátem, ale i slyšící kamarádi i sourozenci těchto dětí.

Do zkoumaného souboru jsme vybrali 5 dětí, které docházeli na canisterapii pravidelně. Rodiče těchto dětí souhlasili s jejich zapojením do našeho průzkumu a souhlasili i s použitím fotodokumentace. Jednalo se o děti ve věku 3-6 let. 3 děti mají implantovaný kochleární aparát, jedno dítě bylo s kombinovaným postižením a jedno dítě nedoslýchavé dítě.

5.3. Metody sběru dat

V bakalářské práci jsme použili následující metodu sběru dat:

5.3.1 Pozorování

*Pozorování je nejstarší a nejrozšířenější metodou získávání dat o pedagogické realitě. Pozorování bývá definováno jako sledování smyslově vnímatelných jevů, zejména chování osob, průběhu dějů. Některé autoři považují pozorování za nejdůležitější a nezastupitelný způsob shromáždění materiálů pro studium pedagogické reality.*²⁷

Pozorování bylo prováděno v průběhu canisterapeutických hodin. Tímto jak o pozorování individuální, tak o skupinové, kde byla cílem především spolupráce, vzájemná komunikace a rozvoj slovní zásoby.

5.4. Sběr a zpracování údajů

Charakteristika pozorovaného dítěte .1

Chlapec Petr, 4 roky, neslyšící, těhotenství i porod probíhal bez komplikací, dítě se narodilo ve 40. týdnu, matka zjistila postižení svého dítěte ve 13 měsících, kochleární

²⁷ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, s.151. ISBN 978-80-247-1369-4.

implantát byl dítěti implantován ve 2 letech, matka popíhlásila syna na canisterapii kvůli zlepšení a novým zážitkům.

Charakteristika pozorovaného dítěte .2

Dívka Anna, 3 roky, těžce nedoslýchavá, těhotenství i porod probíhal bez komplikací, dítě se narodilo ve 39.týdnu, matka zjistila postižení svého dítěte ve 3 měsících, bez kochleárního implantátu, matka popíhlásila dceru na canisterapii proto, aby překonala svůj strach ze zvířat.

Charakteristika pozorovaného dítěte .3

Chlapec Mirek, 6 let, kombinované postižení- hluchoslepé dítě, DMO, spasticko-spastická kvadruparesa- vadné držení těla, toporná chůze, matka prodělala v těhotenství rubeolu, porod předčasný ve 37.týdnu, matka zjistila postižení svého dítěte hned po porodu, kochleární implantát dostal ve 3 letech, na canisterapii dítě popíhlásila proto, protože má jistě svůj dobrý zkušenosti.

Charakteristika pozorovaného dítěte .4

Dívka Markéta, 4 roky, neslyšící, těhotenství i porod probíhal bez komplikací, dítě se narodilo ve 38.týdnu, matka zjistila postižení svého dítěte v 8 měsících, kochleární implantát byl dítěti implantován ve 2 letech, matka popíhlásila dceru na canisterapii kvůli zlepšení, novým zážitkům a odbourání strachu ze psů.

Charakteristika pozorovaného dítěte .5

Chlapec Lukáš, 5 let, oboustranná percepční hluchota, těhotenství i porod probíhal bez komplikací, dítě se narodilo ve 40.týdnu, matka zjistila postižení dítěte ve 21. měsíci, kochleární implantát byl dítěti implantován ve 3 letech, matka popíhlásila syna na canisterapii kvůli novým zážitkům

5.5. Interpretace údajů

Canisterapii jsme prováděli skupinově u všech dětí s výjimkou Mirka, u kterého byla prováděna individuální canisterapie. Začínali jsme první hodinou v září a následně

byla canisterapie prováděna na 1x m síť v délce 1-2 hodiny. Průzkum tedy probíhal od začátku do ledna.

Následuje rozdělení canisterapeutických sezení tak, jak byla prováděna každým měsícem s popisem jednotlivých aktivit.

1. Pozorování - Září 2011

První hodina byla především úvodní. Paní terapeutka Petra představila sebe i svého psa labradora Fida, a protože je sama téměř nedoslýchavá vysvětlila dětem, že Fido pro ni pracuje jako pes signální a upozoruje ji na různé zvukové podněty jako například zvonění telefonu. Následovalo jednotlivé představení dětí, kdy paní učitelka ukazovala dětem fotografie s obrázky dětí ze školy a děti poznávaly své kamarády a řekly, kdo s nimi na canisterapii je a kdo není.

Markéta a Anna se psa bojí, proto je zvolena nenásilná metoda zvládnutí psa, kdy děti sedí u stolu, malují psa- Fida a ten je sleduje z pozadí. Lukáš a Petr projevují o psa zájem a chtějí se aktivně zapojit. Paní terapeutka si je bere k sobě a povídá si s nimi. Rozhovor je zaměřený na rozvoj mluvních schopností, komunikaci s ostatními a získání nové slovní zásoby. Chlapec sám se ukazuje, jak pes pije, jak si hraje, co má rád- v souvislosti s tím jsou jim pokládány otázky, co oni rádi pijí, jedí, s čím si nejraději hrají atd. Po aktivitách s chlapci se paní terapeutka snaží zapojit i dívky. Za nou s krmením psa pi-koty, kdy dívky střídavě vyndávají pi-koty z pytlíku, dávají je paní terapeutce a ta je dává psovi. Pro dívky je to veliký pokrok, jelikož při prvním vstupu psa do místnosti projevovaly obrovský strach. Na závěr úvodní hodiny ukáží pes dětem cviky, které za pi-koty umí.

Následuje individuální hodina s Mirkem. Chlapec je velmi neklidný, neustále bouchá rukama do stolu kolem sebe. Jakmile ucítí vedle sebe psa okamžitě se zklidní. U Mirka je prováděno především polohování, pro uvolnění různých svalových skupin na stole. Následuje vedení Mirkovy ruky po stole psa a zároveň vedení ruky po jeho stole. Jde o cvičení typu- pes má tlapku- ty má- ruku, pes má ušičky- ty má- nos. Chlapec velmi dobře vnímá, je zklidněný a uvolněný. Po ukončení terapie je Mirek výrazně

zklidněný, ale psa by nejraději neopustil- snažil se říkat „haf“ a chvíli trvá, než se ujistí dle kladným prozkoumáním místnosti, že pes opravdu odešel.

Obrázek 1 Úvodní seznámení

Obrázek 2 Poznávání z fotografií, kdo zde je a kdo není

Shrnutí 1.pozorování

Na první hodinu se 3 z 5 dětí chovaly ke psovi přátelsky, uvolněně a beze strachu. Komunikovali bez problémů s paní terapeutkou jak mluvenou řečí, která převládala, tak znakovou řečí. O psa jevilý důležitý zájem a chtěly s ním pracovat. Aktivně se zapojovaly

do povídání a dalších činností. Dvě dívky se psa výrazně bály. Nechtěly s ním přijít do kontaktu. Byly ochotné povídat si pouze s paní terapeutkou. Jedna z dívek vykazovala abnormální strach ze psa. Dítě s implantovaným kochleárním implantátem používalo převážně mluvenou řeč. Tělocvičička nedoslýchavá dívka používala znakový jazyk. Děti přicházely v různých věkových skupinách na terapii.

2. Pozorování - říjen 2011

Druhá hodina začíná opět poznáváním dětí z fotek a říkáním, kdo na canisterapii je a kdo není.

Následuje povídání o pejskovi, který nevidí barvy. Děti jsou překvapené a paní terapeutka říká, že pes jeho děti určitě barvy vidí. Prvním cvičením je tedy hra na rozpoznávání barev, zapojují se i dívky, které se jinak psa stále bojí a rozlišují barvy na kartičkách.

Po hře s barvami si paní terapeutka s dětmi povídá o psech - na obrázku si ukazují jednotlivé rasy, děti pojmenovávají, zda má pes na obrázku chlupy dlouhé i krátké, zda jsou vlnité nebo rovné, jakou mají barvu, jak je pes veliký atd. Tato cvičení jsou zaměřena na rozvoj poznávacích schopností, slovní zásoby a mluvené řeči. Nejvíce se opět zapojují chlapci Petr s Lukášem, dívky jsou zdrženlivé a jen sledují.

Pro rozvoj hrubé motoriky následuje „cvičení Fida“, kdy děti asistují a učí Fidu prolézt látkovým tunelem. Když Fido úspěšně proleze, mohou ho odměnit piškotem. Jelikož se dívky při této aktivitě nechtějí zapojit, je jim nabídnuto krmení Fida piškoty prostřednictvím paní terapeutky tak jako první hodinu. Děti odcházejí spokojené a především chlapci, jakmile se objeví jejich rodiče, nadšeně jim vyprávějí, co s pejskem dělali.

Individuální canisterapie se tento měsíc s Mirkem nekoná, protože je nemocný.

Obrázek 3 Cvičení Fida

Obrázek 4 Chlapci nadšeně asistují

Shrnutí 2. Pozorování

Přes druhou hodinu se aktivně zapojují všechny děti, dokud nejde o přímou práci se psem. Práce se psem se dívky bojí a nechť jí se zapojit, drží se dál u stolu a v-

sledují, což jim umožní ujet alespoň pasivně přijímat nová slova. Těm se s radostí zapojují do her se psem, jsou aktivní, pomáhají paní terapeutce, krmí psa a jsou nadšené z jeho přítomnosti. Děti spolu rády spolupracují a ke komunikaci používají mluvenou i kombinovanou se znakovou řeč. Do hodiny děti přichází pravidelně v určených časových intervalech.

3. Pozorování - Listopad 2011

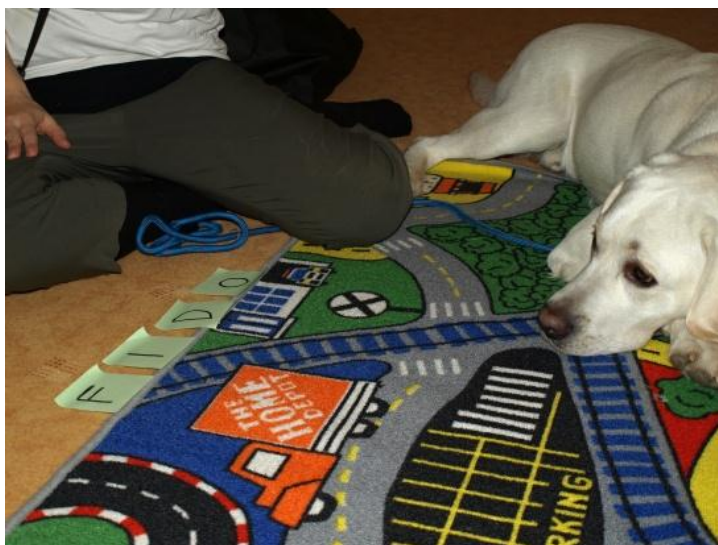
Opět začínáme úvodním povídáním kdo na hodinu je a kdo není. Tentokrát je ale pro děti překvapením, že i Fido má mezi nimi svou fotku, což nadšeně komentují. Děti si sednou do kola s paní terapeutkou, která pro ně má připravené tři kartičky, na kterých jsou napsána písmena D, O, I, F. Následně jim pokládá otázku, jestli pak vědí, co to je za písmenko. Petr hned nadšeně povídá, že to jsou zpěcházená písmenko a je to jméno psa FIDO.

Další cvičení je zaměřené na rozvoj jemné motoriky. Děti mají nejdříve poznat, k čemu jsou určeny jednotlivé věci, které má paní terapeutka v tašce pro Fida. Jsou zde různé typy kartáčů, pelíček, miska, pytlík na exkrementy, vodítko, obojek. Tentokrát se přidává i chlapec Mirek, který výborně uje, k čemu jednotlivé věci jsou. O přímý kontakt se psem, zatím ale požádat nestojí. To ovšem nemáme říci o chlapcích, kteří jsou nadšení, že mohou Fidovi připravit pelíček, nalít mu vodu do misky a prohlédnout si vodítko, dva typy obojků a ostatní věci.

Závěrem si děti sednou ke stolu a obkreslují a malují písmena FIDO. Anna sedí celou hodinu u stolu a vědomě sleduje, zapojuje se jen při malování písmen.

Na začátku je individuální canisterapie s Mirkem. Chlapec je opět před začátkem terapie velmi neklidný a dožaduje se psa – snaží se vydávat zvuk „haf“. Jakmile zjistí, že má psa na dosah, rázem se uklidní a spolupracuje s paní terapeutkou. Rukou se dotýká psa a ukazuje místa, která mu paní terapeutka říká: „Kde má Fido uši? – Kde má Fido tlapky? – Kde má ocas?“ Na závěr se Mirek uvolní při polohování, kdy leží a bokem se opírá o psa.

Obrázek 5 Kartičky s písmeny FIDO

Obrázek 6 Chlapci nalévají vodu

Shrnutí 3.pozorování

P i t etí hodin canisterapie se aktivn zapojují 4 d ti z 5. Jediná dívka se nezapojuje, protofe se stále hodn bojí, ale v-e alespo sleduje ze flidli ky a pasivn p ijímá nové informace. D ti s nad-ením pojmenovávají v ci, spolupracují se psem a komunikují s paní terapeutkou. Jedna z dívek postupn p ekonává strach a je ochotná jít blíffe ke psovi. Zatím, ale stále nestojí o p ímý kontakt. V-echny d ti, které spolupracují, pouflívají p eváfln mluvenou e , jen vyjíme n n která slova vyjád í

znakovou e í. U 4 d tí je vid t znatelná radost ze psa a nových zážitk . Do hodiny op t dochází pr b fn v r zných asových intervalech.

4. Pozorování - Prosinec 2011

Úvod za íná stejn jako vřdy, poznáváním z fotek, kdo na hodin je a kdo není. Následuje aktivita v podob cvení Fida, kdy d ti drří obru e a u í Fida jimi proskakovat. U í se p ítom spolupráci a procvi ují si hrubou motoriku.

Na procvi ení jemné motoriky a slovní zásoby si paní terapeutka pro d tí p ípravila poznávání jednotlivých kartá na psa- pokud d tí správn ekly, na kterou ást psího t la se pouřívají, mohly s ním pak psa vy esat. Tentokrát krom chlapc se do aktivity zapojila i Markéta a Fida esala na zádech. Je obdivuhodné, jak sv j strach postupn p ekonává a psovi v í ím dál tím víc. Bohužel u Anny je strach tak obrovský, že ani tuto hodinu se k psovi nechce p íblířit, a tak z stává u stole ku a v-e pozoruje. Ostatní d tí Fida pe liv esají a chlapci si p ítomnost psa op t velmi uřívají. Za odm nu, že byl Fido hodný, mu na záv r mohou dát pi-koty. Jako první jdou jako obvykle chlapci, ale tentokrát jde Fida odm nit i Markéta a sama mu pi-kot z rukou podává.

Záv rem pro odleh ení a zklidn ní rozdovád ných d tí pouřijeme cvení, kdy d tí hledají na papí e cestu z bludi-t tak, aby se pejsek na obrázku dostal ke své kosti ce. Jde o výbornou ínnost zam enou na kognitivní schopnosti a jemnou motoriku, p í které se m že zapojit i Anna. Fido p ítom sedí poblíř d tí a ty si tak dávají velmi záleřet a soust edí se na svoji práci.

Poslední p edváno ní hodinu zakon íme povídáním o Vánocích, o tom, co dostane pod strome ek Fido, co si p eří d tí, atd.

Individuální canisterapie s Mirkem je op t zam ená p evářn na polohování. Dochází tak k uvoln ní svalových skupin a zklidn ní chlapce. Mirek si p ítomnost psa velmi uřívá, zkoumá rukama celé jeho t lo, sahá mu i do tlamy, na zuby a následn na svoje ústa. Mirek je na záv r hodiny velmi zklidn ný a uvoln ný.

Obrázek 7 P edváno ní atmosféra

Obrázek 8 Prolézání kruhy

Obrázek 9 Ukázka poučívání kartá

Obrázek 10 esání kartá em

Obrázek 11 Hledání cesty ke kosti ce

Shrnutí 4.pozorování

P i tvrté terapii se aktivn zapojují 4 d tí. Chlapci jsou jako vřdy aktivní, mají o aktivity zájem, cht jí se psem i s paní terapeutkou komunikovat a spolupracovat. Chlapci nemají problém se spoluprací p i cvi ení Fida a vycházejí si vst íc. Jedna z dívek ud lala ve svém strachu veliký posun tím, že je ochotna Fida na zádech esat kartá em, což p i prvních hodinách nebylo v bec možné. Jakmile dívka zjistila, že je pes hodný a nijak ji neohrofuje, je ochotna mu podat pi-kot. Tyto aktivity pro ni byly na začátku terapie nemyslitelné a tak máme íci, že ud lala veliký pokrok. Druhá dívka, ale stále projevuje strach a z stává stranou u stole ku a zapojuje se až p i malování. V-echny d tí, které s paní terapeutkou komunikují, používají mluvenou e a s radostí používají i nová slova, která se od paní terapeutky nau íly. D tí na hodinu dochází stále pr b řn v r zných asových intervalech.

5. Pozorování - Leden 2012

Za ínáme poznáváním z fotek a povídáním si, kdo tu je a co doty ný dostal od Jeffí-ka. Poté d tí vyzkou-í Fida, zda nezapomn l proskakovat obru emi a odm ní ho pi-koty. P idává se i Markéta a ptá se paní terapeutky, zda by mohla Fida esat kartá em. Po vy esávání je na ad procvi ování hrubé motoriky a koordinace t la. Chlapci nasazují Fidovi obojek, p ípínají vodítka a pokud se jim to povede, mohou s ním jít na krátkou procházku. V-echny d tí velmi zaujme speciální blikací obojek a i Anna se na n j chce podívat.

Dal-ím cvi ením je, že d tí u í Fida p eskakovat p ekáflku. Paní terapeutka si vřdy vezme jednoho chlapce, který Fida podrří za obojek, na povel ho pustí a Fido musí p esko it p ekáflku. Po n kolika trénincích se to poda í a chlapci jsou nad-ení. Vzbuzuje to v nich sebev domí a pocit, že jsou uřite ní. Dívky se v tomto cvi ení nezapojují.

Na konci hodiny je as Fida odm nit. Tentokrát krom chlapc a Markéty p ijde i Anna blíř ke psovi a p es paní terapeutku mu p edává pi-kot.

Individuální canisterapie s Mirkem se nekoná, protože je nemocný.

Touto hodinou kon í naše pozorování canisterapie u sluchov postířených d tí.

Obrázek 12 Markéta p ekonává sv j strach

Obrázek 13 Markéta e-e Fida

Obrázek 14 Procházka s Fidem

Obrázek 15 Nasazování obojku

Shrnutí 5.pozorování

Při poslední pozorovací hodině udělaly všechny děti veliké pokroky. Nejen, že se ke chlapcům aktivně přidává i Markéta a jífl tím beze strachu pracuje se psem, ale i Anna je ochotná přijít k Fidovi blížle a podívat se na obojek, který jí tak zaujal. Při cvičení motoriky chtějí se psem spolupracovat pouze chlapci. Všechny děti a Anna pouflívají aktivně mluvenou řečí s novými slovy. Anna pouflívá znakovou řeč a ve znacích pojmenovává i nové psí věci. Při závěrečném loučení se psem přišla k Fidovi překvapivě i Anna a přes paní terapeutku mu podala pi-kot, což bylo pro všechny obrovské překvapení. Poslední pozorovací hodina se tak stala hezkým závěrem jak pro rodiče a děti, tak pro paní terapeutku. Z canisterapie odchází všechny děti v dobré

nálad a nadšen v-ě sdílují svým rodičům, čímž znovu vyuffívají nová slova v mluvené a znakové e i.

5.6. Zhodnocení pr zkumu

Jelikož hodnotíme malý soubor, nemohou být na-ě výsledky generalizované. V na-ě sledovaném souboru mla canisterapie prokazateln pozitivní p sobení. D ti se na canisterapii t-ily, samy iniciovaly povídání o psech p ed za átkem hodiny. Obzvlá-t u chlapc byla vid t snaha o komunikaci jak se psem, tak se svými vrstevníky a s paní terapeutkou. V-ěchny d ti m ly po canisterapii dobrou náladu a odcházely dom s úsmvem.

D ti p i canisterapii aktivn pouffívaly jak orální e , tak znakovou e . Motivoval je k tomu samotný pes, protože když ho cht ly u esat, musely na n j zavolat a poté paní terapeutce íct, jakým kartá em ho budou esat (popsat ho) a na jakých místech psího t la ho budou esat. Jediná Anna pouffívala pouze znakovou e . V-ěchny d ti se nau ily spoustu nových slov, které i aktivn pouffívaly. Zejména chlapc m ned lalo nejmen-í problém pouffívat orální e , mluvili rádi zejména o psovi a o aktivitách s ním.

V pr b hu každé hodiny canisterapie byly d ti motivovány k pohybu. A ufl se jednalo o procvi ování jemné motoriky p i zapínání psího obojku, p ipínání vodítka na obojek atd., tak procvi ování hrubé motoriky, kdy d ti se psem prolézaly kruhem, tunelem, vodily psa na procházku. Nejv t-í význam m ly tyto aktivity p edev-ím pro chlapce. Dívky m ly ze psa respekt, a proto se t chto her neú astnily. Afl v rámci posledních dvou hodin se zapojovala i Markéta, která sv j strach postupn odbourala. U d tí se b hem n kolika sezení projevil v t-í zájem o psa, což ale nelze hodnotit jako motivaci k zájmu o ostatní zví ata.

ZÁV R

Mate skou kolku, kde na-e pozorování probíhalo, nav-t vuje celkem 24 d tí. Canisterapie se pravideln zú astnilo 5 d tí, což je pouze 20,8 %. Myslíme si, že vzhledem k tomu, že se v této kolce s canisterapií teprve začíná, byl počet d tí tak nízký. Je pochopitelné, že zatím není v-echo zorganizované tak, jak by to z na-eho pohledu m lo být. Jist by stálo za to medializovat více tuto innost, aby o ní lidé v d li a mohli ji pofladovat v ostatních organizacích nebo kolkách pro sluchov postiflené. V t-í medializace by prosp la i k v t-ímu zájmu ze strany rodi a d tem by tato aktivita jen prosp la. Je pot eba informovat o této terapii nejen v kynologických asopisech, kde se o ní m že zatím lov k asi nejvíce do íst, ale také v televizi, novinách nebo v rámci nárazových akcí po ádaných kolkami, kolami atd. Cht li bychom ocenit iniciativu zam stnanc této kolky, že se rozhodli za ít s touto formou terapie, jejíž pozitivní výsledky jsme vid li i po tak krátké dob na-eho pozorování.

Jak individuální tak i skupinová terapie má svá opodstatn ní s ohledem na handicap dít e a jeho osobnost.

Rádi bychom doporu ili provád ní canisterapie ast ji nejl jedenkrát m sí n . Tato etnost je z na-eho pohledu nedostate ná. Dále by m ly mít canisterapeutické hodiny p esn daný plán sezení tak, aby nedocházelo k situacím, kdy se na rychlo vymý-lí jiné aktivity. Myslíme si, že by bylo vhodn j-í, aby skupiny d tí docházejících na canisterapii byly na míst n kolik minut p ed zahájením sezení, aby poté nedocházelo k naru-ování pr b hu terapie.

Canisterapie má také prokazateln kladný vliv na rozvoj slovní zásoby, komunikaci, rozvoj motoriky a ochotu spolupracovat s ostatními. Zárove canisterapie posiluje kladný vztah ke zví at m, u í d tí, jak se k nim mají správn chovat a m že také odbourávat strach ze ps . D tí si ke psovi vytvá í emo ní vazbu, pes se pro n stává p ítelem a berou ho jako sob rovného. Vid li jsme to v situaci, kdy jeden z chlapc Fidovi omylem -lápnul na tlapku, ale okamžit se mu omluvil a pohladil ho. Bylo zajímavé d tí sledovat, obzvlá-t dívky, které se psa na začátku terapie velmi bály a na konci byly ochotné se psem do jisté míry spolupracovat, podat mu pamlsk, nebo se ho dotknou. Úsp chy u dívek byly vid t i p esto, že byla terapie provád ná

v dlouhých časových intervalech. Jsme přesvědčeni o tom, že pokud by byla prováděna asistovaná, alespoň 1x za 14 dní, došlo by u lidí k mnohem většímu pokroku.

Bohužel je ale o tuto formu terapie u sluchově postižených malý zájem a zatím je její přínos stále ještě nedoceněný. Stejně tak je málo vyškolených terapeutů a psů, kteří by byli vhodní pro tuto formu terapie u sluchově postižených.

Na závěr bychom jen rádi dodali: *Škařdý pes je trochu jiný. Jsou psi, kteří se cvičí snadno, jsou psi obtížnější. My své psy rádi, i když nejsou zrovna dokonalí, ani my nejsme.*²⁸ Naši psi nám ale lásku vždy vrátí, a ušly jsme o psy používané v canisterapii, psi asistentů, vodících i jen domácích mazlíčků. Ti všichni nám ušly jen svoji přítomností zůtuluje naše domovy a svojí bezmeznou láskou denně provádí terapii přímo u nás doma, aniž bychom si toho byli vědomi.

lov k je bohem psa. Pes nezná nikoho jiného, nechápe nikoho jiného. Jeho celá psí duše se rozplývá v jeho bohu, všechny jeho síly jsou zasvěceny jeho službám. (Burns)²⁹

Není na světě lepšího psychiatra, než je ten olizující vám obličej. (Ben Williams)³⁰

Pes je jediné stvoření na světě, které vás miluje víc než sebe. (Josh Billings)³¹

²⁸ KLIMEŠOVÁ, MVDr. Martina. Pár slov nakonec. In: *ty nahý kamarád aneb pozitivní motivace v praxi*. Blansko: Reprocentrum a.s., 2010, s.84.

²⁹ Citáty o psech. ROŠKOVÁ, Vanda. *My pes* [online]. 2010 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.mu-j-pes.cz/zivot-se-psem/citaty-o-psech-523.html>

³⁰ Citáty o psech. In: *Psí galaxie* [online]. 2011 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.psigalaxie.cz/citaty-o-psech-261>

³¹ Citáty o psech. In: *Psí galaxie* [online]. 2011 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.psigalaxie.cz/citaty-o-psech-261>

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- KOLEKTIV AUTOR . *Zooterapie ve sv tle objektivních poznatk : canisterapie, hiporehabilitace, felinoterapie, dal-í zví ecí druhy v zooterapii*. 1. eské Bud jovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6.
- GALAJDOVÁ, Lenka a Zdenka GALAJDOVÁ. *Canisterapie: Pes léka em lidské du-e*. 1. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-879-1.
- NERANDfiI , Zoran. *Animoterapie aneb jak nás zví ata umí lé it*. 1. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-00-01809-8.
- GALAJDOVÁ, Lenka. *Pes léka em lidské du-e aneb canisterapie*. 1. Praha: Grada Publishing spol. s.r.o., 1999. ISBN 80-7169-789-3.
- KOHOUTEK, Rudolf. Pojem zooterapie. In: *ABZ slovník cizích slov* [online]. 2006 [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/zooterapie>
- ROU KOVÁ, Jarmila. *Cvi ení a hry pro d ti se sluchovým postiflením*. 1. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-158-1.
- HOUDKOVÁ, Zuzana. *Sluchové postiflení u d tí- komplexní pé e*. 1. Praha: TRITON, 2005. ISBN 80-7254-623-6.
- JANOTOVÁ, Nad fida. *Odezírání u sluchov postiflených*. 1. Praha: SEPTIMA, 1999. ISBN 80-7216-82-6.
- R fiI KA, Josef. *Psí kusy: Canisterapie, lé ba psem*. Praha: asopisy pro volný as s.r.o., 2011, . 7. ISSN 1802-8578.
- ODENDAAL, Johannes. *Zví ata a na-e mentální zdraví: Pro , co a jak*. 1. Praha: Brázda s.r.o., 2007. ISBN 978-80-209-0356-3.
- DONALDSONOVÁ, Jean. *Lidé a psi: St et kultur: Revoluce v chápání vztah mezi lidmi a psy*. 1. Praha: PLOT, 2011. ISBN 978-80-7428-064-1.
- TĚDIVÁ, Zoja. *Psychologie sluchov postiflených ve -kolní praxi*. 1. Praha: Septima, spol. s.r.o., 2006. ISBN 80-7216-232-2.
- ROU KOVÁ, Jarmila. *Cvi ení a hry pro d ti se sluchovým postiflením*. 1. Praha: Portál, s.r.o., 2006. ISBN 80-7367-158-1.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. 1. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- PACELTOVÁ, Lucie. *Sv t ps : Canisterapie: Strach ze ps* . Praha: Minerva CZ s.r.o., 2012, . 1. ISSN 1211-2976.

PACELTOVÁ, Lucie. *Svět psů : Canisterapie: Výchova psa*. Praha: Minerva CZ s.r.o., 2011, . 1. ISSN 1211-2976.

Pes pro těllovýchovnou terapii. Praha: Pražská vydavatelská společnost, 2008, ro . 53, . 7. ISSN 0231-5424.

MAKOVCOVÁ, Kristýna. *Psí kusy: Psí láska pomáhá*. Praha: časopisy pro volný čas s.r.o., 2008, . 7. ISSN 1802-8578.

Miluji psy. Bratislava: SLOVART, 2006. ISBN 8072097961.

MIŠKOVÁ, Olga a Helena FEJKUSOVÁ. *Canisterapie v praxi*. Brno: Sdružení Filia, 2003.

KLIMENTOVÁ, MVDr.Martina. Pár slov nakonec. In: *Stytný kamarád aneb pozitivní motivace v praxi*. Blansko: Reprocentrum a.s., 2010.

Internetové zdroje:

Pespritelcloveka.cz [online]. 09.09.2009 [cit. 2011-11-12]. Canisterapie. Dostupné z WWW: <<http://www.pespritelcloveka.cz/kategorie.aspx/vycvik-a-sport/clanek/Canisterapie>>.

ECKSCHLAGEROVÁ, K.; VÍTOVÁ, J.; KOUTECKÝ, Josef. *Linkos.cz* [online]. 26.05.2004 [cit. 2011-11-12]. Databáze tuzemských onkologických konferencí abstrakt. Dostupné z WWW: <<http://www.linkos.cz/po-kongresu/databaze-tuzemskych-onkologickych-konferencnich-abstrakt/abstrakta/cislo/291/>>.

Animoterapie.cz [online]. 2009 [cit. 2011-11-13]. Naše činnost. Dostupné z WWW: <<http://www.animoterapie.cz/nase-cinnost.htm>>.

Canisterapie.cz [online]. 2009-2011 [cit. 2011-11-13]. Pomocné tlapky- canisterapie. Dostupné z WWW: <<http://www.canisterapie.cz/cz/>>.

STANÍKOVÁ, Bc. Anna. *Canisterapie.org* [online]. 2010 [cit. 2011-11-13]. Kdo jsme. Dostupné z WWW: <<http://www.canisterapie.org/c-39-organizace-a-struktura.html>>.

Hlavní zásady pro komunikaci se sluchově postiženými lidmi. *Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR* [online]. 2009 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.snnr.cz/index.php?id=43>

Citáty o psech. ROŠKOVÁ, Vanda. *Můj pes* [online]. 2010 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.muji-pes.cz/zivot-se-psem/citaty-o-psech-523.html>

Citáty o psech. In: *Psí galaxie* [online]. 2011 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.psigalaxie.cz/citaty-o-psech-261>

Chs.unas.cz [online]. 2009 [cit. 2011-09-21]. Česká hiporehabilitační společnost. Dostupné z WWW: <<http://chs.unas.cz/index.php?strana=spolecnost>>.

HORÁKOVÁ, Hedvika. O nás: Canisterapie. *Canisterapie* [online]. 2008 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.info/o-nas/>

HORÁKOVÁ, Hedvika. O nás: Canisterapie. *Canisterapie* [online]. 2008 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.info/o-nas/prihlaska-ke-zkouskam/>

SEZNAM OBRÁZK

Seznam obrázk

OBRÁZEK 1: ÚVODNÍ SEZNÁMENÍ

OBRÁZEK 2: POZNÁVÁNÍ Z FOTOGRAFIÍ, KDO ZDE JDE A KDO NENÍ

OBRÁZEK 3: CVI ENÍ FIDA

OBRÁZEK 4: CHLAPCI NAD^{TE}N ASISTUJÍ

OBRÁZEK 5: KARTI KY S PÍSMENY FIDO

OBRÁZEK 6: CHLAPCI NALÉVAJÍ VODU

OBRÁZEK 7: P EDVÁNO NÍ ATMOSFÉRA

OBRÁZEK 8: PROLÉZÁNÍ KRUHY

OBRÁZEK 9: UKÁZKA POUÍVÁNÍ KARTÁ

OBRÁZEK 10: ESÁNÍ KARTÁ EM

OBRÁZEK 11: HLEDÁNÍ CESTY KE KOSTI CE

OBRÁZEK 12: MARKÉTA P EKONÁVÁ SV J STRACH

OBRÁZEK 13: MARKÉTA E^{TE}E FIDA

OBRÁZEK 14: PROCHÁZKA S FIDEM

OBRÁZEK 15: NASAZOVÁNÍ OBOJKU

SEZNAM P ÍLOH

P ÍLOHA A 6 ZKUTĚBNÍ ÁD PRO CANISTERAPII	I-III
--	-------

P ÍLOHY

P íloha A ó Zku–ební ád pro canisterapii organizace Podané ruce,o.s.

Zp sob zabezpe ení veterinární pé e

Na každém svodu je zaji–t n veterinární dohled.

Zp sob pou ení osob a zp sob kontroly dodrřování ádu

Každý, kdo je ádn p íhlá–en ke canisterapeutickým zkou–kám je povinnen se p edem seznámit se zku–ebním ádem pro canisterapii. Tuto skute nost potvrzuje svým podpisem na p íhlá–ce k povahovým test m canisterapeutického psa.

· Kontrola poslu–nosti

Povely: šsedniõ, šlehniõ, p ívolání, dlouhodobé odloření ó min. 20 sekund, p íná–ení nebo ch ze u nohy ó na vodítku (pokud pes není aportér, m ře psovod zvolit ch zi u nohy, cofil je povinen nahlásit zku–ební komisi p ed zahájením zkou–ek.) Povely lze opakovat maximáln 3x. U p íná–ení je povolen jakýkoli p edm t, který je odhozen do vzdálenosti alespo 5 metr , není vyřadováno p edsednutí p ed psovoda nebo vkládání p edm tu do ruky psovoda. Je povoleno pouřívání jakékoli motiva ní pom cky. Pes má zvládat povely okamřit a s radostí. Neochota psa plnit povely nebo opakování povel psovodem sniřuje po et p íd lených bod .

· Setkání s rozhod ím

Psovod vedoucí psa na volno nebo na voln prov –eném vodítku p edstoupí p ed rozhod ího. Zkou–ející p istoupí ke psu a osloví ho, poté ho pohladí po hlav , podrbe za u–ima, zkontroluje chrup. Poplácá ho na p edhrudí. Postupn zvedne p ední nohy. Pohmatem mu projede celé t lo, v etn ocasu. Na záv r psa obejmeme, malého psa vezme do náru e. Ve v–ech uvedených bodech postupuje d kladn , ale s ohledem na to, ře se se psem je–t dob e nezná. Pes se má chovat p átelsky bez p íli–né ned v ry i bázlivosti. Neuhýbá dotek m, nesmí p ehnan reagovat na zatahání i tlak rozhod ího.

· **Kontrola dráždivosti a útlumu**

Rozhodčí psa rozdvádí p im eným zp sobem, který si sám zvolí (hází mu balónek apod.; v p ípad , fle pes hru odmítá, m fle pouflít pamlsek na odvedení pozornosti od psovoda). Pes nesmí být na vodítku. Na pokyn rozhod ího musí psovod hru ukon ít a psa p ivolat k sob . Povel pro ukon ení hry m fle psovod opakovat bez omezení. Používání r zných druh p ivolání, lákání psa na p edm ty a pamlsky je dovoleno. as mezi pokynem rozhod ího pro ukon ení hry a upoutáním psa psovodem na vodítko je omezen na 25 sekund.

· **Reakce na cizí psy**

V-ichni psovodi se psy se soust edí do hlou ku, ve kterém se voln pohybují. Psi mohou být na vodítku. Jejich chování má být k ostatním ps m p átelské bez dominantních útok . P ípadná agrese v i ps m nevyly uje pouflití psa jako canisterapeutického. Ú elem tohoto bodu je zjistit, zda je mofné psa pouflit ve skupinové canisterapii s ostatními psy i nikoliv.

· **Hlou ek lidí**

Psovod se psem prochází pohybující se skupinkou nejmén p ti lidí, kte í se spolu p átelsky baví. Jeden z lidí má v ruce de-tník, který znenadání otev e. Druhý má berle, které upustí. V-ichni lidé si postupn psa pohladí. Psovod se psem na vodítku dlouhém minimáln 1,5 m obejde skupinku a poté projde p ímo mezi lidmi. Vodítko musí být prov -eno, psovod nesmí psa tahat í násilím drfet za vodítko nebo obojek ve skupince. Ke psu p íchází jedna osoba po ty ech a pohladí ho. V-echny pofladované úkony se provád jí za pohybu. V dal-í fázi osoby v hlou ku za nou k i et a hlasit se smát, p etahují se o berli, jedna osoba nazna uje útok de-tníkem na psa. Psovod m fle psa pouze chválit í jinak podporovat. Pes se má chovat vyrovnan , p átelsky. Chybou je snaha o út k z hlou ku nebo p íli-ná lekavost na podn ty.

· **Reakce na b fícího lov ka a pád lov ka**

Psovod se psem na vodítku dlouhém alespo 1,5 m krá ejí po chodníku. Kolem nich probíhá lov k, za ním dal-í, který v blízkosti psa upadne a upustí ta-ku s plastovými

láhvemi nebo plechovkami. Leknutí psa je běžná reakce, pes se ale nesmí zachovat příliš bázlivě nebo naopak agresivně, chápnout po taci. Psovod nesmí během testování tohoto bodu klást psovi žádné povely.

· **Reakce na invalidní vozík**

Osoba na invalidním vozíku přijede ke psovodovi se psem, naváže přátelský rozhovor, psa pohladí a obejmě kolem krku (pevněji nesmí psovi vadit), malého pejska vezme na klín a dá mu pamlsk (pes jej může, ale nemusí přijmout). Pes nesmí projevit žádný náznak nevole nebo agresivity. Malí psi jsou posazeni osobou na vozíku na klín. V tomto bodě se hodnotí také práce psovoda s klientem. Pes se má chovat přátelsky, vstřícně, bez strachu z vozíku.

· **Způsob přijímání pamlsku psem**

Rozhodčí nabídne psu pamlsk různými způsoby z roztažené dlaně, sevřené dlaně, mezi prsty. Hodnotí se jemnost při přijímání pamlsku. Psovod může psa usměrovat povel. V případě nezájmu psa o pamlsk může být pouflita hračka. Pes má brát pamlsk jemně, vtípnutí zuby je chybou.

· **Simulace návrtvy u postíženého**

Zkoušející si lehne na deku a majitel k němu přivede psa (pokud to jde, psa převalí na bok, ale pes může i ležet). Zkoušející se snaží napodobit polohování: obejmě psa a pokud jde o většího psa, jemně si na něj položí hlavu, položí mu přes bok nohu, neustále psa hladí, jemně ho může zatahat za ucho apod. V tomto bodě se hodnotí také práce psovoda s klientem. Pes se má nechat napolohovat psovodem a setrvat v ní po předepsanou dobu. Vstávání nebo sedání si psa je menší chybou, pokud se nechá opět napolohovat a na dotyky rozhodčího nereaguje bázlivě. Účelem tohoto bodu je zjistit, jaké má pes k polohování dispozice.³²

³² HORÁKOVÁ, Hedvika. O nás: Canisterapie. *Canisterapie* [online]. 2008 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.info/o-nas/prihlaska-ke-zkouskam/>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jitka Pališková

Obor: Speciální pedagogika- vychovatelství

Forma studia: Prezentace

Název práce: Canisterapie u sluchově postižených

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 40

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů české literatury a pramenů : 21

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů : 0

Počet internetových zdrojů : 11

Vedoucí práce: PaedDr. Jarmila Klugerová, Ph.D.